

Aan: Provinciale Staten Flevoland,
postbus 55,
Lelystad

Open brief

Lelystad, 10 december 2015

Betreft: beleid grote grazers Oostvaardersplassen.

Geachte leden Provinciale Staten Flevoland,

Er is de afgelopen jaren veel gesproken over het welzijn van de grote grazers in de Oostvaardersplassen en dat zal -indien er geen ander beleid komt- de komende jaren zeker nog voortgaan.

Grote grazers tussen wal en schip?

In de Commissie Duurzaamheid is op 2 december 2015 informatie uitgewisseld over de juridische en financiële aspecten van een overdracht van het beleid over de grote grazers aan de Provincie.

Tot mijn spijt heb ik moeten constateren dat er totaal geen voortgang zit in deze overdracht. Dat zal tot gevolg hebben, dat ook deze winter de grote grazers in de Oostvaardersplassen lange tijd ernstig honger zullen lijden.

Ik heb de indruk, dat de dieren momenteel tussen de wal en het schip zijn geraakt. De Tweede kamer zal zich na het aannemen van de VVD/CDA-motie, waarin de Staatssecretaris is gevraagd het beleid over de grote grazers over te dragen aan de provincie, niet meer willen uitspreken over de grote grazers. En u kunt nog niet besluiten tot een diervriendelijker beheer, omdat u hier nog geen zeggenschap over heeft.

Dat zal dus betekenen dat het beheer van de grote grazers op de manier van voorgaande jaren wordt voortgezet: accepteren dat er sprake is van ernstige overbegrazing in de Oostvaardersplassen en wachten tot de dieren dusdanig verzwakt zijn, dat duidelijk is welke dieren het eind van de winter niet zullen halen en die dan afschieten.

Dat zal inhouden, dat alle grote grazers wekenlang/maandenlang honger lopen te lijden. Het lijden van deze dieren treedt niet zo zeer op gedurende de laatste dagen van hun leven, wanneer ze min of meer apathisch door het veld lopen, maar vooral in de weken daarvoor. In de periode dat ze onvoldoende voedsel binnen kunnen krijgen en dus echt honger lijden. Dit hongerlijden betreft dan niet alleen de zwakke dieren, maar alle dieren.

Dit lijden zou kunnen worden voorkomen door preventief het aantal grote grazers in overeenstemming te brengen met de voedselsituatie.

Voedselsituatie is al slecht:

Hoewel er tot op heden (10 december 2015) geen sprake is van winterweer, is de voedselsituatie in de Oostvaardersplassen al heel slecht. Door het sombere, regenachtige en winderige weer is de kwaliteit van het gras snel achteruitgegaan en is de grasmat op veel plaatsen kapot gelopen. Grote delen van de graskavels tegenover de observatiehut de Zeearend staan onder water.

Daarnaast foerageren er dagelijks vele duizenden (brand-) ganzen op de graslanden. Zij zijn in staat het gras zeer kort af te grazen en vormen ernstige concurrentie voor de grote grazers.

Groot aantal herten, paarden en koeien:

Ook bevindt het aantal grote grazers zich dit jaar weer op een erg hoog niveau. De resultaten van de helikoptertelling van dit najaar zijn nog niet door Staatsbosbeheer gepubliceerd, maar ik vermoed dat het aantal grote grazers dit jaar weer rond de 4500 dieren zal bedragen. Vrijwel even hoog als het aantal van vorig jaar. Afgelopen winter is al duidelijk gebleken, dat dit aantal ver boven de draagkracht van het gebied ligt. Hoewel het volgens het KNMI een uitzonderlijk zachte winter is geweest, moesten de beheerders aan het eind van de winter/begin van het voorjaar erg veel dieren afschieten.

Uiteindelijk zijn in de winter 2014-2015 (1 december 2014 – 30 april 2015) 1290 dieren (!!)

afgeschoten, naast 84 dieren, die een natuurlijke dood stierven. Deels zijn ook deze dieren gestorven door verhongering.

Daar het aantal dieren op ongeveer hetzelfde niveau ligt als vorig najaar, de ganzen weer massaal aanwezig zijn en de terreinomstandigheden aanzienlijk slechter zijn dan vorig jaar, is te vrezen dat ook dit jaar opnieuw 1000-1500 dieren zullen moeten worden afgeschoten!! Bij een koude sneeuwrijke winter zullen dit er aanzienlijk meer zijn.

Staatsbosbeheer gaat tegenwoordig weliswaar eerder tot afschot over dan vroeger, maar ook nu loopt de gehele populatie dieren weken-/maandenlang honger te lijden.

Maatschappelijke verontwaardiging:

Ik ben er van overtuigd dat het huidige beleid van vroeg reactief beheer uiteindelijk niet stand zal kunnen houden. Het zal misschien nog enkele jaren duren, maar ik kan mij niet voorstellen dat de verantwoordelijke beleidsmakers ieder jaar weer de ellende van duizenden hongerende koeien, paarden en herten voor hun verantwoording willen nemen.

Er zal iedere winter weer een storm van maatschappelijke verontwaardiging opsteken als gevolg van deze vorm van dierenmishandeling.

Deze ellende zou voorkomen kunnen worden door het aantal grote grazers fors terug te brengen en het aantal dieren vervolgens ongeveer op dat niveau te handhaven. Dan zal er voldoende voedsel voor deze dieren zijn en zal de jaarlijkse ellende en de daarop volgende storm van verontwaardiging kunnen worden vermeden!!

Sterke ingreep op het aantal grote grazers nodig:

Het probleem van de grote grazers is dat er jaarlijks veel dieren worden geboren en er geen natuurlijke vijanden zijn. De door sommigen geroemde natuurlijke stabilisatie van de aantallen is geen gevolg van een afname van het aantal geboortes, maar door een verhoogd afschot de afgelopen jaren.

Globaal kun je stellen dat ieder jaar het aantal dieren zal moeten sterven dat dat jaar geboren is. Gemiddeld is de jaarlijkse aanwas van kalveren en veulens ca. 30 %. Bij een populatie van 4500 komt dat dus neer op ca. 1500 dieren. Zou de populatie worden teruggebracht naar ca. 1000 dieren, dan zal men jaarlijks slechts ca. 300 dieren behoeven te doden om de populatie stabiel te houden. De beheerders zullen dus aanzienlijk minder dieren hoeven dood te schieten dan nu het geval is.

Bestuursvereenkomst?

Uit de presentaties in de Commissie Duurzaamheid op 2 december 2015 maak ik op, dat de overdracht van het beleid over de grote grazers en het bepalen van een nieuw beleid door Provinciale Staten nog een lange weg te gaan zal hebben. Toch moet het m.i. mogelijk zijn sneller een einde te maken aan de jaarlijks terugkerende ellende.

Staatssecretaris Dijkema heeft aangegeven een overdracht naar de Provincie niet te zullen tegenwerken en haar opvolger heeft aangegeven ook dit standpunt te huldigen. Toch worden momenteel allerlei juridische hobbels opgeworpen om deze overdracht te voorkomen of te vertragen. Het lijkt wel of er krachten zijn, die de overdracht willen frustreren.

Uit de presentaties op 2 december is gebleken, dat de provincie formeel Staatsbosbeheer niet kan aansturen op haar handelen. Maar de staatssecretaris kan dat wel.

Er wordt soms aangegeven, dat een wetwijziging nodig is om de aansturing van Staatsbosbeheer door de Provincie mogelijk te maken. Maar ook wordt soms gemeld, dat een bestuursvereenkomst (voorlopig) voldoende zou zijn.

Waarom wordt niet sterker op dat laatste aangedrongen?

Mogelijk zie ik het te simpel, maar m.i. moet er toch een afspraak met de Staatssecretaris te maken zijn, dat hij Staatsbosbeheer een aanwijzing geeft dat Staatsbosbeheer het door de Provincie gekozen beleid dient uit te voeren? Staatsbosbeheer heeft eerder aangegeven zelf niet het beleid ten aanzien van de grote grazers te bepalen, maar uitvoering te geven aan het beleid van de politiek. Dat hoeft dus niet op problemen te stuiten!

Gehouden dieren?

In de presentaties in de Commissievergadering op 2 december is aangegeven, dat de edelherten onderhevig zijn aan de bepalingen van de Flora en Faunawet, maar dat de Heckrunderen en koniks daarbuiten vallen, omdat zij niet behoren tot de inheemse fauna. Ook zouden de Heckrunderen en koniks niet vallen onder de wet Dieren. Dit omdat deze dieren lopen in een gebied groter dan 5000 ha en daardoor volgens de wet aangemerkt worden als "niet gehouden dieren". De Heckrunderen en koniks leven dus juridisch in een niemandsland. Dat klinkt als een groot probleem, maar het kan ook uitgelegd worden als een voordeel: er is geen wettelijke bepaling die het onmogelijk maakt het aantal Heckrunderen en koniks sterk te beperken!

In feite zijn de Heckrunderen en koniks gewoon koeien en paarden (weliswaar anders als de zoogkoeien bij de boeren) en is de situatie vergelijkbaar met een boer die enkele duizenden herten, koeien en paarden op een stuk land van 2000 ha laat lopen. (Het droge gedeelte van de Oostvaardersplassen bestaat slechts uit ca. 2000 ha).

In feite is er nu geen wettelijke beperking in het reguleren van de aantallen grote grazers. Deze regulatie is gebaseerd op "afspraken" geformuleerd door ICMO II en slechts vastgelegd in het Managementplan Oostvaardersplassen 2010-2015 van het Staatsbosbeheer. Dit plan wordt momenteel geactualiseerd. In dit plan zou vastgelegd kunnen worden, dat de aantallen dieren preventief naar een lager niveau worden teruggebracht. Waar een wil is, is een weg.

Kosten: In de Commissie Duurzaamheid is op 2 december 2015 ook gesproken over de kosten, die gemoeid zijn met het beheer van de grote grazers. Daarbij is duidelijk geworden dat het Rijk momenteel jaarlijks ca.€ 250.000 bijdraagt in de kosten van het beheer van de grote grazers. Deze hoge kosten zijn niet zo verwonderlijk, want met het controleren van de gezondheid van de grote grazers in de wintermaanden en het afschieten van ca. 1500 herten, koeien en paarden en de afvoer

van de gedode paarden en koeien naar de destructie zijn hoge (personeels-)kosten verbonden.

Conclusie:

Met het drastisch terugbrengen van het aantal grote grazers kan veel dierenleed worden voorkomen en kunnen de hoge uitgaven voor het afschieten van verzwakte grote grazers en afvoeren van de kadavers worden beperkt en zal de jaarlijkse storm van verontwaardiging achterwege blijven!!

Ik hoop dan ook dat u in deze zaak voortvarend en krachtig zal doorpakken: dat het overleg met het ministerie EZ met voortvarendheid wordt afgerond, deze problematiek weer snel op de agenda van Provinciale Staten wordt geplaatst en er daarmee een spoedig einde komt aan de jaarlijks optredende ellende in de Oostvaardersplassen!!

Hoogachtend:

Nico Dijkshoorn.
voormalig beheerder Oostvaardersplassen.

